

POPORUL – ELEMENT PSIHOLOGIC AL STATULUI

Mariana SACARA,
studentă, anul I, USM
Doina CUCIURCA,
cond. științific

Populația reprezintă dimensiunea demografică, psihologică și spirituală a statului formată din cetățenii statului, respectiv, cetățenii străini și apatrizii[1].

Membrii statului sunt reprezentați, în mod general, de națiune, minorități naționale și grupuri etnice.

Conform profesorului Andrei Negru, ,,națiunea este o comunitate de oameni formată istoricește pe un teritoriu distinct, care își formează limba, cultura, obiceiurile, tradițiile, spiritualitatea de neam, factura psihică distinctă și își leagă trecutul istoric, prezentul și viitorul de un anumit teritoriu"[2].

În ceea ce ține de minoritățile naționale și grupurile etnice, este dificil a le defini, fapt ce creează veridice impedimente în dezvoltarea cu succes a dreptului constituțional, în special, a instituțiilor acestei ramuri de drept, ce implică în propriile reglementări specificul etnic și cel național.

Au existat, totuși, doctrinari care au încercat să elucideze confuziile apărute în legătură cu definirea conceptelor de minoritate națională și grup etnic. Din spațiul național, îl vom remarca pe istoricul Ion Buga, care înțelege prin minoritate națională un grup de oameni constituit istoricește pe teritoriul unui stat, membrii căruia sunt cetățenii statului respectiv, dar care, din mai mult motive de ordin politic, militar, cultural, economic sau social au rămas în minoritate față de populația (națiunea) majoritară, având tendința de a-și păstra limba, tradițiile, cultura intangibile; iar prin grup etnic – un grup de oameni care aspiră să-și păstreze specificul național, membrii lui fiind cetățeni ai statului pe teritoriul căruia se află, dar nu au legături istorice cu pământul pe care îl populează, prezența lor pe acesta rezultând în urma migrațiilor sau colonizărilor.

Din aceste explicații, ținând cont de trecutul istoric al țării noastre, constatăm că Republica Moldova nu are minorități naționale, ci doar grupuri etnice, adevăr care nu este exprimat clar nici în legislație.

O neclaritate în acest sens este generată și în articolele 10 și 16 din Constituția Republicii Moldova intitulate: „Unitatea poporului și dreptul la identitate" și, respectiv, „Egalitatea". Astfel, în articolul 10, alineatul 2 se enunță că „statul recunoaște și garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase", din care rezultă că Republica Moldova este un stat plurietnic, precum și este adevărat. Pe de alta parte, în articolul 16, alineatul 2 se relatează: „Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială"; specificarea de naționalitate din respectivul articol este neclară, astfel, ea presupune și existența unor minorități naționale sau doar prezența cetățenilor străini/apatrizi care au dobândit cetățenia Republicii Moldova. În cazul în care s-ar adeveri existența unor minorități naționale, s-ar contrazice prevederile articolului 10 alineatul 2; în caz contrar s-ar considera incomplete reglementările articolului 10 alineatul 2[3].

O altă confuzie este generată de Legea nr.382 din 19 iulie 2001 *Cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor*, care în articolul 1 prevede: „Prin persoane aparținând minorităților naționale se înțeleg persoanele care domiciliază pe teritoriul Republicii Moldova, sunt cetățeni ai ei, au particularități etnice, culturale, lingvistice și religioase prin care se deosebesc de majoritatea populației – moldoveni – și se consideră de altă origine etnică". În acest context, ținând cont că în Republica Moldova nu există minorități naționale, considerăm că este inoportună reglementarea unor relații sociale inexistente într-o lege dedicată în special[4].

Mass-media, în special presa, continuă să afirme că Republica Moldova găzduiește minorități naționale, după cum deducem doar din titlul articolului „Minoritățile naționale din Republica Moldova au șansa să cunoască mai bine limba română" din ziarul „Flux", ediția de vineri, nr. 200884, din

16 mai 2008 sau din titlul altui articol din „Timpul" de marți, 15 februarie 2011: „Minoritățile naționale din (Republica Moldova) continuă să fie privilegiate în detrimentul majorității"; iar conținutul acestor articole denotă o abortare superficială, care nu atinge afinitățile avute ca scop.

Nici în dreptul internațional nu există o definiție exactă și general – acceptabilă a minorităților naționale, iar despre grupurile etnice nu se vorbește ca despre o categorie distinctă de subiecți. Cu toate acestea, mulți autori cunoscuți, cum ar fi Natan Lerner, M.J. Deschenes au încercat și au reușit să aducă un plus de claritate în această problemă. Spre exemplu, Andrew Ludanyi (Coaliția maghiarilor din SUA) afirma: „Majoritatea grupurilor etnice sunt o consecință a emigrării grupurilor etnice dintr-o parte în alta a lumii. Spre deosebire de acestea, minoritățile naționale sunt o consecință a schimbării granițelor și nu a emigrării sau imigrării" de unde deducem că „grupurile etnice" sunt grupuri de oameni, stabiliți pe teritoriul unui stat în urma migrațiilor – un raționament just, ceea ce ne face să credem că în spațiul internațional dilema dintre minoritățile naționale și grupurile etnice este în decadență.

În concluzie, conform recensământului din 2004, constatăm că Republica Moldova este un stat plurietnic, grupurile etnice reprezentând aproximativ 24% din totalul populației. Cele mai numeroase și reprezentative sunt etniile: ucraineană – 8,4%, rusă – 5,9%, găgăuză – 4,4%, românească – 2,2%, bulgară – 1,9%, evreiască – 0,1%[5].

Considerăm că este necesară delimitarea conceptelor de minoritate națională și grup etnic pentru a evita falsificarea trecutului istoric, a originii naționalității, culturii. Deși în studiile din domeniul respectiv a fost elucidată diferența dintre aceste sintagme, nu se poate spune că este vorba despre un subiect consumat.

În final, vom face câteva propuneri întru diminuarea efervescenței apărute în urma confuziei dintre minoritățile naționale și grupurile etnice și a disputelor care evoluează odată cu reglementările constituționale în Republica Moldova:

1. Informarea legiuitorilor, a mass-media, a populației despre diferența dintre noțiunile de minorități naționale și grupuri etnice, determinând că acestea înglobează absolut diferite sfere de subiecți care partcipă la raporturile sociale, în special, la cele juridice.

2. Perfectarea cadrului legislativ în ceea ce privește reglementările din domeniul relațiilor a căror subiect-țintă sunt grupurile etnice (ex.: Elaborarea unei legi *cu privire la drepturile persoanelor aparținând grupurilor etnice și la statutul juridic al organizațiilor lor* sau modificarea titlului *Legii cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor*).

3. Eliminarea confuziei în ceea ce privește utilizarea inoportună a noțiunii de minoritate națională în legislația Republicii Moldova, în special, în Constituția Republicii Moldova. De ex.: completări și modificări în articolele 10 alineatul 2: „Statul recunoaște și garantează dreptul tuturor cetățenilor la păstrarea, dezvoltarea și la exprimarea identității lor naționale (ce ține în exclusivitate de cetățenii străini și apatrizii care au dobândit cetățenia Republicii Moldova, dar care nu constituie minorități naționale), etnice, culturale, lingvistice și religioase" și articolul 16 alineatul 2: „Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate (ce ține în exclusivitate de cetățenii străini și apatrizii care au dobândit cetățenia Republicii Moldova, dar care nu constituie minorități naționale), origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială".

4. Aderarea cu premeditare a Republicii Moldova la tratatele internaționale, ce invocă statutul minorităților naționale sau specifică aderarea la acestea, se realizează cu scopul de a reglementa unele aspecte ce țin de grupurile etnice care dobândesc aceleași drepturi și exercită aceleași obligații caracteristice minoritățile naționale.

Referințe:

1. Negru Boris. Teoria generală a dreptului și statului. – Chișinău, 2006, p.85.

2. Negru Andrei. Teoria generală a dreptului și statului în definiții și scheme. – Chișinău, 2009.

3. Constituția RM.

4. Legea nr.382 din 19 iulie 2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor.

5. Cârnaț Teodor. Drept constituțional. – Chișinău, 2001.